

Το κήρυγμα του θείου λόγου

στός ανάμεσά μας. Την παρουσία του αναστημένου Χριστού εκφράζει και η «Μικρή Είσοδος», κατά την οποία ο ιερέας μεταφέρει το Ευαγγέλιο από το Άγιο Βήμα στο κέντρο του ναού, το υψώνει με την εκφώνηση «Σοφία. Ὁρθοί» και, στη συνέχεια, το τοποθετεί επάνω στην Αγία Τράπεζα.

Και στις γιορτές της Εκκλησίας, όπου πανηγυρίζονται θαυμαστά γεγονότα για τη σωτηρία του ανθρώπου, διαβάζονται περικοπές από τα βιβλία της Καινής Διαθήκης. Για παράδειγμα, στη γιορτή των Θεοφανείων ο ιερέας διαβάζει ένα απόσπασμα, που αναφέρεται στη Βάπτισμα του Χριστού. Όταν οι περικοπές αυτές προέρχονται από τα τέσσερα Ευαγγέλια, ονομάζονται «ευαγγελικές περικοπές», ενώ όταν προέρχονται από τις Επιστολές ή τις Πράξεις των Αποστόλων, ονομάζονται «αποστολικές περικοπές».

Την ανάγνωση των ευαγγελικών και αποστολικών περικοπών στην Εκκλησία ακολουθεί το κήρυγμα του θείου λόγου. Με το κήρυγμα οι πιστοί κατανοούν το νόημα και την επικαιρότητα του λόγου της Γραφής και διδάσκονται από αυτόν. Στην Ορθόδοξη Παράδοση ο ιεροκήρυκας ανατρέχει κάθε φορά στους Πατέρες της Εκκλησίας, οι οποίοι ήταν φωτισμένοι ερμηνευτές της Αγίας Γραφής και με τη θεολογία τους μας βοηθούν και σήμερα να κατανοήσουμε το βιβλίο της Αλήθειας.

Εικ. 10^η: Λειτουργικό Ευαγγέλιο, 10-11ος αι. μ.Χ. Έχει ξύλινο κάλυμμα με πολυτελή επένδυση, Μαρκανή Βιβλιοθήκη, Βενετία.

ΠΑΡΑΘΕΜΑ

«Η ανάγνωση της Αγίας Γραφής γίνεται απ' αρχής και μέχρι σήμερα άρρηκτα συνδεδεμένη με το μυστήριο της όλης λειτουργικής συνάξεως της Εκκλησίας, ως πρώτο και ισότιμο μέρος της... Κατά την εν Πνεύματι Αγίω σύναξη της Εκκλησίας του Χριστού, με την παρουσία του ίδιου του Χριστού, κατά το λόγο του Κυρίου "όπου είναι δύο ή τρεις συγκεντρωμένοι στο όνομά μου, εκεί είμαι κι εγώ ανάμεσά τους" (Ματθ. 18, 20), μέσα από τα αναγνώσματα της Αγίας Γραφής, ομιλούν οι ίδιοι οι Απόστολοι και οι ευαγγελιστές, ο ίδιος ο Κύριος Ιησούς Χριστός. Αυτός παραθέτει την τράπεζα του λόγου, αυτός και την τράπεζα του Μυστικού Δείπνου».

Ιωάννης Φουντούλης, «Το σύστημα των αγιογραφικών αναγνωσμάτων στην Ορθόδοξη Λατρεία. Πλεονεκτήματα, μειονεκτήματα, δυνατότητες βελτιώσεως», από το συλλογικό τόμο: *Ιερουργείν τό Εὐαγγέλιον. Η Αγία Γραφή στην Ορθόδοξη Λατρεία. Αποστολική Διακονία της Εκκλησίας της Ελλάδος, Αθήνα 2004, σ. 70-71*

«Τόσο η Αγία Γραφή όσο και η λατρεία αποτελούν σημαντικές πλευρές και πτυχές της Εκκλησίας, αφού η Εκκλησία είναι αυτή που γράφει την Αγία Γραφή και η Εκκλησία είναι εκείνη που καθορίζει τον τρόπο της λατρείας, μέσα στην οποία ερμηνεύει την Αγία Γραφή».

Ιερόθεος Βλάχος, Μητροπολίτης Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου, «Τα αναγνώσματα των Δεσποτικών και Θεομητορικών εορτών», από το συλλογικό τόμο: *Ιερουργείν τό Εὐαγγέλιον, σ.162*

Ερωτήσεις – Ασκήσεις

1. Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις:

Άγιο Πνεύμα

Θεία Λειτουργία

Ευαγγέλιο

Μικρή Είσοδος

ἄλογος του Θεού

μυστήριο

βιβλίο της Αλήθειας

χάρη

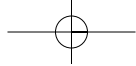
παρουσία του αναστημένου Χριστού

άρτος ζωής

2. Αφού λάβετε υπόψη τη δεύτερη παράγραφο της ενότητας, να γράψετε ένα κείμενο, στο οποίο να εξηγείτε τη σπουδαιότητα του Ευαγγελίου για τη ζωή του χριστιανού.

3. Κάθε θρησκεία έχει τα δικά της ιερά βιβλία. Να βρείτε πληροφορίες για κάποιο από αυτά.

4. Η εικονογράφηση των τεσσάρων Ευαγγελίων της Καινής Διαθήκης αναπτύχθηκε ιδιαίτερα κατά τη βυζαντινή περίοδο. Στις βιβλιοθήκες, κυρίως των μοναστηριών, οι μοναχοί μελετούσαν τα κείμενα και αντέγραφαν χειρόγραφα για τις ανάγκες των πιστών, δίνοντας ιδιαίτερη σημασία στην αισθητική του βιβλίου, στην καλλιγραφία αλλά και στις μικρογραφίες (τις κάθε είδους παραστάσεις, με τις οποίες οι βυζαντινοί κοσμούσαν τα χειρόγρατά τους). Μπορείτε να βρείτε περισσότερα στοιχεία γι' αυτά τα εικονογραφημένα Ευαγγέλια και τη χρήση, για την οποία προορίζονταν;

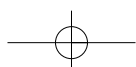
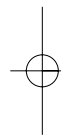
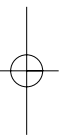

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

ΑΛΗΘΕΙΕΣ ΠΟΥ ΔΙΔΑΞΕ Ο ΧΡΙΣΤΟΣ

Εικ. 11^η: Ο Χριστός με τη Σαμαρείτιδα, τέλη 12ου αι. μ.Χ., Μονή Ιωάννου του Θεολόγου, Πάτμος.

9. Η αλήθεια είναι πολύτιμη

- Πρέπει να αναζητάμε διαρκώς την Αλήθεια, δηλαδή το Χριστό και τη Βασιλεία του Θεού
- Η Βασιλεία του Θεού είναι το πολυτιμότερο αγαθό, για την απόκτηση του οποίου αξίζει να θυσιάσουμε τα πάντα

Ο Χριστός μιλούσε με παραβολές

Ο Χριστός πρόσφερε σ' όλους τους ανθρώπους τη σωτηρία, προσκαλώντας τους να συμμετάσχουν στη ζωή της Εκκλησίας, δηλαδή στον καινούργιο κόσμο του Θεού. Ο Θεάνθρωπος αγαπά όλους και τον καθένα χωριστά. Είναι ο Καλός Ποιμένας, ο οποίος δεν διστάζει να εγκαταλείψει προσωρινά τα ενενήντα εννέα πρόβατα, αναζητώντας το ένα, αυτό που είχε χαθεί, για να το επαναφέρει στην Ποίμνη και να το σώσει (Λουκ. 15, 3-7). Η ακτινοβολία του θείου λόγου του ξυπνάει τις ψυχές των ανθρώπων και τους καλεί να ανακαλύψουν έναν αληθινό θησαυρό, που δε μοιάζει με κανένα από τα πολύτιμα αντικείμενα ή αγαθά που μας περιβάλλουν και τα θεωρούμε σημαντικά.

Πολλές φορές ο Χριστός μιλούσε με παραβολές, όπως αυτή του Καλού Ποιμένα, μικρές δηλαδή ιστορίες από την καθημερινή ζωή, που όμως κρύβουν μέσα τους βαθιές αλήθειες. Με τις παρακάτω σύντομες παραβολές, ο Χριστός προσπάθησε να μας αποκαλύψει τι είναι και πόσο σημαντική είναι για όλους μας η Βασιλεία του Θεού.

«Η Βασιλεία του Θεού, είπε ο Χριστός, μοιάζει με ένα θησαυρό που ήταν κρυμμένος σε ένα χωράφι. Κάποιος άνθρωπος, όταν τον βρήκε, τον έκρυψε ξανά και από τη χαρά που τον πλημμύρισε, πούλησε όλα τα υπάρχοντά του για να αγοράσει αυτό το χωράφι.

Ο κρυμμένος θησαυρός και το πολύτιμο μαργαριτάρι

Εικ. 12^η: Η παραβολή του κρυμμένου θησαυρού.

* Ποίμνη: το κοπάδι. Στη γλώσσα της θεολογίας χαρακτηρισμός για το «λαό του Θεού», την Εκκλησία.

Κάποτε ήταν επίσης ένας έμπορος, που μάζευε όμορφα μαργαριτάρια. Όταν όμως βρήκε ένα υπέροχο και πραγματικά πολύτιμο μαργαριτάρι, πούλησε όλα όσα είχε για να αγοράσει αυτό το μοναδικό» (Ματθ. 13,44 – 46).

Και οι δύο αυτοί άνθρωποι θυσιάσαν όλα τα υπάρχοντά τους, για να αποκτήσουν αυτό που θεωρούσαν πολύτιμότερο. Αυτή είναι η σημαντική αλήθεια, που μας καλεί να κατανοήσουμε ο Κύριός μας μέσα από αυτές τις παραβολές: Για να ενταχθούμε στο νέο κόσμο που εγκαινίασε ο ίδιος ο Χριστός, στη Βασιλεία του Θεού, η οποία «δεν είναι από τον κόσμο αυτό»* (Ιωάν. 18,36), αξίζει να θυσιάσουμε αυτά που θεωρούνται πολύτιμα για τον κόσμο.

*Η μοναδική
και πολύτιμη αλήθεια:
Ο Χριστός
και η Βασιλεία
του Θεού*

ΠΑΡΑΘΕΜΑ

«Εάν κάποιος διαβάσει προσεκτικά την Αγία Γραφή, θα βρει να γίνεται λόγος σ' αυτή για το Χριστό. Ο Χριστός είναι ο κρυμμένος θησαυρός στον αγρό, δηλαδή, στον κόσμο, διότι αγρός είναι ο κόσμος. Είναι κρυμμένος στις Γραφές, επειδή τον παρουσίαζαν με εικόνες και παραβολές, που δε θα μπορούσαμε να καταλάβουμε αν δεν εκπληρώνονταν όσα προφητεύτηκαν».

Ειρηνάιος Λουγδούνου (Λυών), Έλεγχος και ανατροπή της ψευδωνύμου γνώσεως (παράφραση)

Εικ. 13^η: Οι γεωργοί και η άμπελος. Μικρογραφία εικονογραφημένου χειρογράφου, 11ος αι. μ.Χ., Εθνική Βιβλιοθήκη Παρισίων.

* Δεν ταυτίζεται με τον κόσμο της πτώσης και τις δυνάμεις του κακού, που ενεργούν μέσα σ' αυτόν.

Ερωτήσεις – Ασκήσεις

1. Συμπληρώστε τις λέξεις που λείπουν:

α) Η αλήθεια του _____ είναι ένας πολύτιμος _____ που καλούμαστε να ανακαλύψουμε.

β) Οι _____ είναι μικρές ιστορίες από την καθημερινή ζωή που όμως κρύβουν βαθιές _____.

γ) Η _____ του Θεού είναι _____ απ' όλα τα υπάρχοντά μας.

2. Ποια πορεία μπορούμε να ακολουθήσουμε, ώστε να ανακαλύψουμε τον καινούριο κόσμο της Βασιλείας του Θεού, με βάση τα κείμενα και σύμφωνα με τις δικές σας εμπειρίες;

3. Το άγχος για την απόκτηση υλικών αγαθών μαστίζει πολλούς ανθρώπους στις μέρες μας. Με βάση το κείμενο του μαθήματος αξιολογήστε τις προτεραιότητες που θέτουν οι σύγχρονοι άνθρωποι στη ζωή τους.

4. Για ποιο λόγο πιστεύετε ότι οι άνθρωποι γοντεύονταν από τις παραβολές, που χρησιμοποιούσε συχνά ο Χριστός στο κήρυγμά του; Ποιο είναι το μήνυμα της παραβολής, που αναφέρεται στο μαθημά μας, για τους ανθρώπους κάθε εποχής σχετικά με τη σωτηρία τους;

10. Και οι δύο προσεύχονταν αλλήλα...

- Η προσευχή συμβάλλει καθοριστικά στην προσπάθεια του ανθρώπου να πλησιάσει το Θεό
- Με την παραβολή του Τελώνη και του Φαρισαίου ο Χριστός διδάσκει ότι στη σχέση μας με το Θεό και τους συνανθρώπους μας πρέπει να είμαστε ταπεινοί και ειλικρινείς

Ο άνθρωπος δεν νιώθει την ανάγκη επικοινωνίας μόνο με τους συνανθρώπους του αλλήλα και με το Θεό. Τη δυνατότητα να επικοινωνήσει με το Θεό προσφέρει στον άνθρωπο η προσευχή. Με την προσευχή μπορεί να εκφράσει την ευγνωμοσύνη του προς αυτόν, να ομολογήσει την πίστη του, να ζητήσει τη βοήθειά του ή να μιλήσει για τα ήλαθ του, ζητώντας συγχώρεση. Το «Πάτερ ήμών» είναι η προσευχή που δίδαξε στους μαθητές του ο Χριστός και μ' αυτήν μας έμαθε τι πρέπει κυρίως να ζητάμε από το Θεό και με ποια προτεραιότητα.

Μας δίδαξε επίσης ότι η προσευχή έχει αξία, όταν γίνεται με ταπείνωση και ειλικρίνεια και όχι με υποκρισία και κομπασμό.* Αυτά μάς τα είπε με την παραβολή του Τελώνη και του Φαρισαίου**, δύο ανθρώπων που πήγαν να προσευχηθούν στο Ναό.

Ο Φαρισαίος άρχισε να προσεύχεται, λέγοντας για τον εαυτό του: «Σ' ευχαριστώ Θεέ μου, που δεν είμαι σαν κάποιους άλλους ανθρώπους, που αρπάζουν τις ξένες περιουσίες, που είναι άδικοι με τους συνανθρώπους τους και δεν σέβονται την οικογένεια των ήλων. Ούτε και σαν αυτόν τον τελώνη. Εγώ νηστεύω δύο φορές την εβδομάδα κι απ' όσα κερδίζω το ένα δέκατο το προσφέρω στο Ναό».

Ο Τελώνης στεκόταν μακρύτερα και δεν τοημούσε ούτε τα μάτια του να σηκώσει ψηλά. Μόνο χτυπούσε το στήθος του με συντριβή και έλεγε: «Σπλαχνίσου με, Θεέ μου, τον αμαρτωλό».

«Σας βεβαιώνω», συνέχισε ο Κύριος, «πως ο Τελώνης επέστρεψε στο σπίτι του συμφιλιωμένος με το Θεό, σε αντίθεση με το Φαρισαίο. Γιατί όποιος υπερηφανεύεται και καυχιέται, θα ταπεινωθεί, ενώ εκείνος που συναισθάνεται τα σφάλματα και τις αμαρτίες του θα υψωθεί» (Λουκ. 18,10-14).

Ο Φαρισαίος, που θεωρούσε τον εαυτό του ξεχωριστό και ευσεβή, ήταν προσκολλημένος στις διατάξεις του Νόμου**, χωρίς να προσπαθεί να καταλάβει την αληθινή σημασία του, δηλαδή το πνεύμα του Νόμου. Έτσι, ενώ νόμιζε ότι ήταν κοντά στο Θεό, στην πραγματικότητα βρισκόταν πολύ μακριά του. Από την ήληη μεριά, ο Τελώνης, δηλαδή ο φοροεισπράκτορας των Ρωμαίων που κρατούσε πάντοτε ως μισθό ένα μεγάλο μέρος των φόρων, θεωρούνταν πολύ αμαρτωλός. Προσήληθε όμως στο Ναό για να προσευχηθεί με ταπείνωση και ειλικρίνεια. Είχε συνειδητοποιήσει το μέγεθος των αμαρτιών του και η στάση του φανέρωνε την αληθινή του μετάνοια.

* κομπασμός: καύχηση, έπαρση

** Βλ. Γλωσσάριο

Η αξία της προσευχής

Δύο διαφορετικοί τρόποι προσευχής